

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI
Școala doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

**RELAȚIILE DINTRE ROMÂNIA ȘI
VIETNAM ÎN PERIOADA 1950-2019**

**Doctorand,
Nguyen The Ha**

**Conducător științific,
Prof. univ. dr. Arthur-Viorel Tuluș**

Seria U 3: Istorie Nr. 17
GALAȚI
2021

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

RELAȚIILE DINTRE ROMÂNIA ȘI VIETNAM ÎN PERIOADA 1950-2019

Doctorand
Nguyen The Ha

Președinte comisie	Prof. univ. dr. Nicoleta IFRIM Universitatea ”Dunărea de Jos” din Galați, România
Conducător științific	Prof. univ. dr. Arthur-Viorel TULUȘ Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România
Referenți științifici	Prof. univ. dr. Gheorghe ONIȘORU Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România
	Prof. univ. dr. Valentin CIORBEA Universitatea „Ovidius” din Constanța, România
	Prof. univ. dr. Anișoara POPA Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

Seria U3: Istorie Nr. 17

GALAȚI

2021

Seriile tezelor de doctorat susținute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul fundamental ȘTIINȚE INGINEREȘTI

- Seria I 1: **Biotehnologii**
- Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**
- Seria I 3: **Inginerie electrică**
- Seria I 4: **Inginerie industrială**
- Seria I 5: **Ingineria materialelor**
- Seria I 6: **Inginerie mecanică**
- Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**
- Seria I 8: **Ingineria sistemelor**
- Seria I 9: **Inginerie și management în agricultură și dezvoltare rurală**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE SOCIALE

- Seria E 1: **Economie**
- Seria E 2: **Management**
- Seria SSEF: **Știința sportului și educației fizice**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE UMANISTE ȘI ARTE

- Seria U 1: **Filologie-Engleză**
- Seria U 2: **Filologie-Română**
- Seria U 3: **Istorie**
- Seria U 4: **Filologie-Franceză**

Domeniul fundamental MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII

- Seria C: **Chimie**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE BIOLOGICE ȘI BIOMEDICALE

- Seria M: **Medicină**

CUPRINS

LISTA TABELELOR ȘI A GRAFICELOR

INTRODUCERE

CAPITOLUL 1: STABILIREA ȘI DEZVOLTAREA RELAȚIILOR DIPLOMATICE DINTRE ROMÂNIA ȘI VIETNAM ÎN PERIOADA 1950-1975

- 1.1. Factorii care au influențat stabilirea relațiilor diplomatice dintre România și Vietnam
- 1.2. Stabilirea relațiilor dintre România și Vietnam în 1950
 - 1.2.1. Activitățile lui Ho Chi Minh în construirea relației cu Europa de Est și România
 - 1.2.2. Semnificația stabilirii relațiilor dintre România și țările socialiste independente cu Vietnamul
- 1.3. Dezvoltarea relațiilor dintre România și Vietnam în perioada 1950-1975
 - 1.3.1. Ajutorul economic acordat Vietnamului de România
 - 1.3.1.1. Punctul de vedere al României privind ajutorul economic acordat Vietnamului
 - 1.3.1.2. Nevoia Vietnamului de ajutor
 - 1.3.1.3. Situația ajutorului economic în perioada 1950-1975
 - a. Ajutor pentru Nordul Vietnamului
 - b. Sprijinirea financiară a Ambasadei Revoluționare a Vietnamului de Sud la București
 - 1.3.1.4. Consolidarea infrastructurii industriale
 - 1.3.2. Implicarea României în efortul de găsire a unor soluții pașnice pentru războiul din Vietnam
 - 1.3.2.1. Discuțiile româno-vietnameze
 - 1.3.2.2. Discuțiile României cu țări socialiste
 - 1.3.2.3. Discuțiile României cu Statele Unite
 - 1.3.2.4. Discuțiile României cu țări non-socialiste
 - 1.3.2.5. Discuțiile României la ONU
 - 1.3.3. Instruirea resurselor umane

CAPITOLUL 2: ROLUL ȘI IMPORTANȚA ROMÂNIEI ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A VIETNAMULUI ÎN PERIOADA 1975-1989

- 2.1. Relații politico-diplomatice
- 2.2. Colaborări economice
 - 2.2.1. Acorduri între cele două țări
 - 2.2.2. Cooperarea într-o serie de industrii
 - 2.2.3. Cooperarea în domeniul schimbului comercial
- 2.3. Cooperarea și schimburile în domeniul cultural și al învățământului
- 2.4. Schimburi tehnice și științifice

CAPITOLUL 3: DEZVOLTAREA RELAȚIILOR DINTRE ROMÂNIA ȘI VIETNAM ÎN PERIOADA POST-1989

- 3.1. Impactul evenimentelor din decembrie 1989 asupra relațiilor dintre România și Vietnam. Schimbarea politicii externe românești

- 3.2. Revigorarea relațiilor bilaterale dintre România și Vietnam începând cu 1994
- 3.3. Extinderea și diversificarea cooperării bilaterale dintre România și Vietnam
- 3.4. Cooperarea româno-vietnameză în cadrul organizațiilor internaționale

CAPITOLUL 4: COOPERAREA DINTRE ROMÂNIA ȘI VIETNAM ÎN ACTUALUL CONTEXT GEOPOLITIC DIN ASIA DE SUD-EST

- 4.1. Cooperarea economică și în domeniul dezvoltării
 - 4.1.1. Fundamentele cooperării economice
 - 4.1.1.1. Tradiția cooperării economice pe termen lung
 - 4.1.1.2. Acorduri de cooperare
 - 4.1.2. Cooperarea economică și comercială
 - 4.1.2.1. Schimbul comercial
 - a. Bazele formării și dezvoltării colaborării comerciale
 - b. Potențialul
 - c. Realizări și caracteristici ale cooperării comerciale
 - d. Structura produselor
 - e. Investiții comerciale
 - 4.1.2.2. Industrie și energie
 - 4.1.2.3. Agricultură
 - 4.1.2.4. Alte domenii
 - a. Sectorul bancar
 - b. Întreprinderi vietnameze în România
 - c. Schimbul de muncitori
- 4.2. Cooperarea cultural-științifică și în sfera contactelor inter-umane
 - 4.2.1. Cooperarea cultural-științifică
 - 4.2.1.1. În știință
 - 4.2.1.2. În cultură
 - 4.2.2. În sfera contactelor inter-umane
 - 4.2.3. Cooperare locală
 - 4.2.4. Securitate – Apărare

CAPITOLUL 5: PERSPECTIVE PENTRU DEZVOLTAREA RELAȚIILOR BILATERALE

- 5.1. În cooperarea politico-diplomatică
- 5.2. În cooperarea economică
- 5.3. În relațiile comerciale
- 5.4. În alte domenii
- 5.5. Evaluarea relațiilor Vietnam-România din 1950 până în 2020

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

ANEXE

**RELAȚIILE DINTRE ROMÂNIA ȘI VIETNAM
ÎN PERIOADA 1950 – 2019
Rezumatul tezei de doctorat**

NGUYEN THE HA

Cuvinte-cheie: diplomația dintre Europa și Asia, schimburi comerciale Europa-Asia, statele socialiste, războiul din Vietnam, Vietnamul de Nord, Vietnamul de Sud, revoluția comunistă, unificarea Vietnamului, ajutor economic, migrația forței de muncă

Deși istoria consemnează 70 de ani de relații diplomatice dintre România și Vietnam, până în prezent în istoriografie internațională nu a existat o monografie cuprinzătoare care să surprindă aceste aspecte. Relațiile bilaterale au fost surprinse în mai multe articole și studii, relativ scurte, sau în conținutul unor monografii mai mari, precum cea a lui Larry L.Watts, tradusă și în limba română (vezi L.Watts, *Oaia albă în turma neagră – Lupta pe frontul intern: politica de securitate a României în perioada Războiului Rece*, Editura RAO, București, 2018). În această carte, autorul, în aproximativ 20 de pagini, a descris rolul de mediator al României comuniste în găsirea unei rezolvări pașnice a conflictului din Vietnam.

Alte consemnări istoriografice:

➤ *Sub semnul prieteniei frățești româno-chineze : vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, în Republica, Populară Chineză [la invitația tovarășului Hua Kuo-fen] 14-20 mai 1978*, București, Editura politică, 1978. Cartea este un studiu detaliat despre vizitele liderilor Partidului Comunist Român în Vietnam între 23 și 26 mai 1978.

➤ Paul Niculescu-Mizil, *România și războiul american - vietnamez*, București, Editura Vânturilor, 2008. Are o mare semnificație pentru reconstituirea relațiilor dintre cele două țări. Ca om politic, autorul a fost, de asemenea, martor direct la relațiile bilaterale timp de mulți ani, cartea are rolul de a clarifica implicarea României în conflictul dintre Vietnam și Statele Unite, dintre 1967 și 1972.

➤ În plus, o serie de alte articole au fost publicate în Vietnam. În anul 2010, la a 60-a aniversare a relațiilor dintre România și Vietnam, Ambasada Republicii Socialiste Vietnam în România a publicat cartea intitulată “*60 de ani de relații diplomatice România – Vietnam (1950 - 2010)*”, în care sunt incluse articole, discursuri ale unor diplomați și oameni de

știință. Aceste articole au fructificat, în principal, relațiile bilaterale din trecut și valorile istorice, politice și economice ale fiecărei țări.

➤ Studii mai actuale, Nguyen The Ha, Dan Vătăman, *Trade relations between Vietnam and Romania (2010 - 2016) [Relațiile comerciale dintre Vietnam și România (2010-2016)]*, „UED Journal of Social Sciences, Humanities and Education”, nr. 27 (01) 2018. În acest studiu, autorii au valorificat relația comercială dintre Vietnam și România, din 2010 până în 2016, oferind astfel perspective dezvoltării relațiilor comerciale dintre cele două țări în viitor. Tot ei, au publicat alte două studii conexe în 2018: Nguyen The Ha, Dan Vătăman, *Quá trình hình thành và phát triển của cộng đồng người Việt Nam tại Romania, những thuận lợi, khó khăn và bài học kinh nghiệm [Procesul de formare și dezvoltare a comunității vietnameze din România, avantaje, dezavantaje și experiențe]*, Colecția conferinței științifice privind relațiile de la oameni la oameni. Teorie și practică, Universitatea Hue, Vietnam, 2018; Idem, *Romania's help for Vietnam in the resistance against the United States (1954-1975)*, „UED Journal of Social Sciences, Humanities and Education”, nr. 31 (5), 2018. În primul studiu, cei doi autori au analizat istoria formării și dezvoltării comunității vietnameze din România. Al doilea studiu a fost despre românii care au ajutat Vietnamul în timpul războiului împotriva SUA (1954-1975), în special a fost detaliat ajutorul economic acordat de România Vietnamului. Colaborarea celor doi s-a materializat prin publicarea și altor studii. Toate acestea însă, se concentrează doar pe segmente mici legate de relația bilaterală, deci nu oferă o imagine cuprinzătoare a relațiilor bilaterale din ultimii 70 de ani.

La redactarea tezei, am folosit o serie de fragmente citate, desprinse din lucrările publicate în România și Vietnam¹, referitoare la conținutul relațiilor cu România².

¹Dao Tuan Thanh, „Rolul României în împotriva războiului invaziei americane în Vietnam”, și „Înțelegerea asistenței Republicii Socialiste România pentru Vietnam în timpul războiului de rezistență împotriva SUA (1954 - 1975)”, Nguyen The Ha, Dan Vătăman, „Relațiile comerciale dintre Vietnam și România (2010-2016)”, *UED Journal of Social Sciences, Humanities and Education*, nr. 27 (01) 2018, *Romania's help for Vietnam in the resistance of the fight against the United States (1954-1975)*, UED Journal of Social Sciences, Humanities and Education, Nr. 31 (5), 2018), Nguyen The Ha, Dan Vătăman, studiile conexe sunt următoarele: Primul articol are conținutul „*Procesul de formare și dezvoltare a comunității vietnameze din România, avantaje, dezavantaje și lecții învățate*”, Colecția Conferinței Științifice Diplomatiei a Poporului - Raționament și Practică, Universitatea Hue, Decembrie 2018, „*Romanian diplomatic efforts with the United States on the issue of Vietnam war (1965 -1973)*” UED Journal of Social Sciences, Humanities and Education, Nr.37 (1), 2020

²Larry L.Watts, *Oaia albă în turma neagră – Lupta pe frontul intern: politica de securitate a României în perioada Războiului Rece*, București, Editura RAO , 2018, Paul Niculescu-Mizil, „*România și războiul americano – vietnamez*”, București, Editura Vânturilor, 2008, Asociația Ambasadorilor și Diplomaților de carieră din România, *Pagini din diplomația României (semper fidelis patriae)*, Vol I, Iași, Editura Junimea, 2019,

Principalele surse de informații pe care le-am folosit pentru efectuarea cercetărilor întreprinse au fost fondurile arhivistice, îndeosebi fonduri aflate în colecțiile Arhivelor Ministerului Afacerilor Externe ale României³ și ale Arhivelor Naționale ale României⁴.

Acestea includ înregistrări ale întâlnirilor dintre liderii celor două țări în perioada 1966-1989, legate de încheierea unor acorduri pe domenii diferite.

Teza este împărțită în 5 capitole, **primul capitol** fiind divizat din 3 subcapitole, în care am dorit să clarificăm procesul de formare și dezvoltare a relațiilor dintre România și Vietnam, din 1950 până în 1975. Aceasta este prima perioadă a relației bilaterale, pe care Vietnamul l-a avut cu România în timpul războiului cu Statele Unite. Subcapitolele se concentrează pe analiza factorilor istorici și zonali, care au influențat indirect sau direct relația dintre cele două țări, ambele având atunci regimuri comuniste. Relațiile diplomatice bilaterale au început din din 1956 și au cuprins mai multe domenii, meritând apreciate activitățile de ajutor economic românesc pentru Vietnam. În cazul împrumuturilor, din 1956 până în 1975, România a oferit Vietnamului o asistență financiară în valoare de 198,98 milioane de rupii⁵, în plus a trimis 49.822 milioane de tone de mărfuri de toate tipurile⁶ și

³Ministrul Afacerilor Externe (M.A.E), Problema 220 anul 1972, Țara Vietnam, Dosar 2532, M.A.E, Problema 224, anul 1972, Țara Vietnam, Dosar 2536, M.A.E Problema 200, anul 1972, țara S.U.A, Dosar 2106, M.A.E, Problema 220, anul 1973, Vietnamului de Sud-RSR, Dosar 4290, M.A.E, Problema 220, anul 1974, țara R.S.R-R.D. Vietnam, Dosar 5108, M.A.E. Problema 220, anul 1974, țara R.D. Vietnam – R.S.România, Dosar 5400, 36. M.A.E. Problema 212, anul 1988, țara R.D Vietnam, Dosar 1106, M.A.E. Problema 212, anul 1989, țara R.D Vietnam, Dosar 1008.

⁴Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale (SANIC), Fond C.C al P.C.R, Secția externe, dosar 27/1966, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 80/1966, SANIC, Fond C.C al P.C.R Secția relații externe, dosar 150/1966, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția externe, dosar 127/1966, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 15/1966, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția externe, dosar 129/1966, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 118/1966, SANIC, , Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 64/1967, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 119/1967, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 119/1967, SANIC, Fond C.C. al P.C.R secția relații externe, dosar 72/1969, SANIC, Fond C.C al P.C.R secția externe, dosar 107/1969, SANIC, Fond C.C. al P.C.R, secție relații externe, dosar 102/1969, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 3/1970, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția externe, dosar 105/1970, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 14/1971, SANIC, , Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 45/1971, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 46/1971 vol 1, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 46/1971, vol 2, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 47/1972, SANIC, Fond C.C al P.C.R Secția relații externe, dosar 60/1972, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 41/1973, SANIC, Fond C.C al P.C.R Secția externe, dosar 136/1973, SANIC, Fond C.C al P.C.R Secția externe, dosar 253/1973, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 177/1973, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 106/1974, SANIC, Fond C.C al P.C.R Secția relații externe, dosar 211/1975, SANIC, Fond C.C al P.C.R Secția relații externe, dosar 194/1977, SANIC, Fond C.C al P.C.R Secția relații externe, dosar 68/1978.

⁵Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale. Nota in prima a Comisiei mixte guvernamentale au fost examinate, îndeplinirehotărârilor seslunii anteriloare a Comisiei pecum și măsurile pentru dezvoltarea cooperării economice și a schimburilor comerciale în perioada 1976 - 1980, Fond C.C al P.C.R secția relații externe, dosar 211/1975. Centrul arhivele naționale ale României (National archives center in Romania), f.3.

⁶Nguyen Van Quyen, "Tìm hiểu sự viện trợ của Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Rumani dành cho Việt Nam trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước, 1954 - 1975 (Ajutorul Republicii Socialiste România pentru Vietnam în rezistența pentru apărarea țării împotriva Americanilor 1954 - 1975)", în *Tap chí Lịch sử quân sự*, nr 11, 2005.

alți 1.500.000 lei prin Crucea Roșie. În același timp, valoarea schimburilor comerciale dintre cele două țări în perioada 1956-1975 a fost de 34,3 milioane de rupii⁷. Mai mult, din 1966, România a profitat de poziția sa diplomatică pentru a încerca să desfășoare activități diplomatice care priveau războiul din Vietnam, în vederea unor eforturi diplomatice pentru a găsi o soluție pașnică la conflictul dintre Vietnam și SUA. În paralel, Bucureștiul a căutat să obțină pentru Vietnam sprijinul țărilor din zona socialistă, din afara blocului comunist și chiar din cadrul Organizației Națiunilor Unite.

Capitolul 2, structurat în patru subcapitole, se concentrează pe analiza impactului României comuniste asupra dezvoltării economice a Vietnamului, după încetarea războiului cu Statele Unite, mai exact dintre 1975-1989.

În primul subcapitol reconstituim relațiile bilaterale de natură diplomatică, întâlnirile și schimburile de delegații diplomatice dintre cele două țări, în care s-au discutat problemele de cooperare.

În al doilea subcapitol, ne axăm pe aspectele cooperării economice dintre cele două țări. După 1975, cele două țări au început să semneze acorduri de cooperare economică⁸, schimb comercial⁹. În același timp, România a continuat să ajute Vietnamul prin contracte de împrumut, cu o perioadă de recuperare de 10 ani¹⁰. Mai mult, România a ajutat Vietnamul în construirea mai multor instalații miniere industriale, un ajutor evaluat la 198,85 milioane de rupii pentru perioada 1976-1985¹¹, sau în cazul altor obiective industriale, precum: construirea și implementarea unui proiect de exploatare a cărbunelui de 2,7 milioane de tone

⁷SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 46/1971, Vol 1, Nota: privind relațiile economice între Republica Socialistă România și Republica Democrată Vietnam, f. 81.

⁸„Partea română a arătat că în principiu este de acord cu aceasta, urmând ca experții celor două părți în cursul lunilor următoare, să se întâlnească și să stabilească exact despre ce este vorba, să stabilească posibilitățile concrete și să se încheie convențiile sau contractele corespunzătoare” SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 211/1975, Stenograma, convorbirilor oficiale între tovarășul Nicolae Ceaușescu și Le Duan, prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Celor ce Muncesc din Vietnam București, 14,15,17 noiembrie 1975, f. 34.

⁹„De asemenea, am examinat problema schimburilor comerciale. am ajuns la un acord ca să încheiem schimburi comerciale pentru 1976 și pentru perioada 1976-1980, Ambele părți au arătat dorința de a lărgi aceste schimburi comerciale și ne-am înțeles asupra principiului de bază de echilibrare a schimburilor comerciale. Partea vietnameză a arătat că se va strădui să echilibreze aceste schimburi, iar dacă vor fi mici diferențe de balanță le vom examina în mod corespunzător, SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 211/1975, Stenograma, convorbirilor oficiale între tovarășul Nicolae Ceaușescu și Le Duan, prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Celor ce Muncesc din Vietnam București, 14,15,17 noiembrie 1975, ff. 35-36.

¹⁰ SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 211/1975, Stenograma, convorbirilor oficiale între tovarășul Nicolae Ceaușescu și Le Duan, prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Celor ce Muncesc din Vietnam București, 14,15,17 noiembrie 1975, ff. 35-36.

¹¹ SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 211/1975, Punctul de vedere pentru sesiunea a III-a a Comisiei mixte guvernamentale de colaborare economică și tehnice-științifică dintre R.S România și R.D Vietnam (Noiembrie a.c), f.1

pe an în Khe Cham, Quang Ninh, cu 140 de milioane de rupii¹²; un proiect de asistență tehnologică de 117,5 milioane de rupii din 1976 până în 1985¹³; pentru deschiderea fabricii de ciment Hai Phong, cu o capacitate de 1000 de tone pe zi¹⁴, proiectul contractului de furnizare a echipamentului necesar fiind evaluat la aproximativ 800 mii rupii¹⁵ etc. În același timp, schimburile comerciale după război s-au ridicat la o valoare de 39,9 milioane de rupii (1976-1980)¹⁶.

În ultimele două subcapitole, aducem în discuție schimburile bilaterale de natură culturală, educațională, științifică și tehnologică dintre cele două țări. Cooperarea a arătat că România a jucat un rol important în restabilirea economiei sărace a Vietnamului, după perioada de război cu SUA din 1954 până în 1975.

În capitolul 3 analizăm evoluția raporturilor bilaterale dintre România și Vietnam după revoluția anticomunistă care a schimbat regimul de la București în 1989. Și acest capitol este structurat în trei subcapitole.

În primul subcapitol, evaluăm impactul revoluției din decembrie 1989 din România asupra dezvoltării relațiilor dintre cele două țări. Este adevărat că „schimbările din întreaga lume și din regiune nu au perturbat relațiile dintre cele două țări”¹⁷, însă raporturile diplomatice bilaterale nu mai beneficiază de dinamismul anterior. Prin urmare, perioada 1989 - 2002 poate fi considerată o perioadă descendentă a relației bilaterale. Deși unele activități diplomatice au reînceput din 1991, mai întâi sub forma unor contacte care au dat semne de redresare din 1994, schimburile economice au fost reluate abia din 2010.

În cel de-al doilea subcapitol, analizăm semnele renașterii relațiilor dintre cele două țări începând din anul 1994. Acestea îmbracă forma unor activități diplomatice, după criza care a avut loc în România și Vietnam la sfârșitul anilor 80. În 1989, Vietnamul a fost una dintre primele țări care au recunoscut noul guvern românesc. În 1991, președintele Adunării Naționale Vietnameze, Le Quang Dao, a făcut o vizită oficială în România¹⁸, continuate mai

¹² SANIC, Fond C.C al P.C.R, Secția relații externe, dosar 211/1975, Nota privind punctul de cedere al delegației române pentru sesiunea a III-a a Comisiei mixte guvernamentale de colaborare economică și tehnico-științifică dintre R.S.românia și R.D Vietnam, f. 3.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem, f. 4

¹⁵ Ibidem, f. 6

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Nguyen Quang Chien, “60 de anii relații diplomatice dintre România-Vietnam (1950-2010)”, *Conferința 60 de ani de relații diplomatice România și Vietnam 1950-2010*, Publicat în București, România, pp. 47 – 48.

¹⁸Departamentul Relații Internaționale, Hồ sơ thị trường Rumani (Profilul pieței românești), Actualizați 4/2015 la Hanoi, Biroul de arhive al Ambasadei Vietnamului în România, p. 8.

târziu, de liderii vietnamezi în 1994¹⁹, 1995, 2009²⁰. Simultan, delegațiile române la nivel înalt au reîntors, de asemenea, vizitele oficiale în Vietnam în 1995, 1997, 2002²¹, 2011²². Recuperarea contactelor bilaterale a fost un semnal puternic care indica revigorarea relațiilor economice bilaterale și de altă natură în perioada următoare.

În al treilea subcapitol, ne orientăm atenția asupra extinderii și diversificării relațiilor bilaterale dintre România și Vietnam după criza din anii 1980. Activitățile de cooperare sunt reluate după vizite bilaterale oficiale, mai întâi președintele român Ion Iliescu a făcut o vizită oficială în Vietnam în 2002²³. Aceasta este prima vizită a unui oficial român în Vietnam după evenimentele din decembrie 1989²⁴. Relațiile comerciale au fost reluate din 2002, când se ridică la 20 de milioane USD, ajungând până la 100 milioane USD în 2009²⁵. România are două mari proiecte de investiții în Vietnam, cu un capital de 1,2 milioane USD²⁶. Acordurile de cooperare semnate de cele două părți au consolidat colaborarea științifică și tehnologică, în fiecare an România primind între 10²⁷- 20 de studenți vietnamezi printr-un program de burse acord. În plus, cele două țări au cooperat și în alte domenii, cum ar fi petrolul și gazele, securitatea și apărarea.

În cel de-al patrulea subcapitol analizăm cooperarea bilaterală dintre cele două părți în cadrul organizațiilor internaționale. România și Vietnamul se susțin reciproc, pe baza unor principii – respectarea independenței naționale și consolidarea păcii mondiale – în cadrul forumurilor organizațiilor internaționale, precum ASEM FMM, UE-ASEM, ONU,

¹⁹Adam Fforde, "From 'Constructing Socialism' to a 'Socialistoriented Market Economy' in Contemporary Vietnam: A Critique of Ideologies", *Europe-Asia Studies*, Volume 71,- Issue 4, 2019, p.14.

²⁰ Phó Thủ tướng và Bộ trưởng Ngoại giao Phạm Gia Khiêm đã thăm chính thức Rumani (Vicepremierul și ministrul de externe Pham Gia Khiem au făcut o vizită oficială în România), <http://www.mofahcm.gov.vn/mofa/nr040807104143/nr040807105001/ns090626171115>, accesat pe data 5/2/2020.

²¹ Tổng thống Romania thăm chính thức Việt Nam, <https://vnexpress.net/tong-thong-romania-tham-chinh-thuc-viet-nam-2040240.html> accesat pe data 20/5/2020.

²² Quan hệ Việt Nam – Ru-Ma-Ni, <https://vnembassy-bucharest.mofa.gov.vn/vi-vn/bilateralrelationship/Memorable%20Milestone/Trang/default.aspx>, accesat pe data 20/5/2020.

²³Chú tịch Trần Đức Lương trả lời phỏng vấn báo chí Việt Nam sau chuyến thăm chính thức Ba Lan và Rumani, ngày 17 tháng 10 năm 2003 (Interviul președintelui Tran Duc Luong cu presa vietnameză după vizita sa oficială în Polonia și România, la 17 octombrie 2003), Dosarul a salvat Ambasada Vietnamului în România, p. 1.

²⁴Nguyen Quang Chien, "60 de de relații dintre Vietnam-românia (1950 – 2010)", *Conferința 60 de de relații dintre Vietnam-românia (1950 – 2010)*, Publicat în București, România, p. 44.

²⁵Hồ sơ thống kê giá trị xuất nhập khẩu của Việt Nam - Rumani, Phòng Thương mại Việt Nam, (Înregistrări ale statisticilor privind importurile și valorile exporturilor din Vietnam – România), Camera de Comerț din Vietnam la Ambasada Vietnamului în România, p. 3.

²⁶Chú tịch Trần Đức Lương trả lời phỏng vấn báo chí Việt Nam sau chuyến thăm chính thức Ba Lan và Rumani, ngày 17 tháng 10 năm 2003 (Interviul președintelui Tran Duc Luong cu presa vietnameză după vizita sa oficială în Polonia și România, la 17 octombrie 2003), Dosarul a salvat Ambasada Vietnamului în România, p. 1.

²⁷Từ năm 2010 đến 2016 phía Rumani tiếp nhận 10 sinh viên Việt Nam, đến năm 2016, phái đoàn ngoại giao do thủ tướng Rumani dẫn đầu, đã tăng số lượng học bổng cho Việt Nam là 20 sinh viên mỗi năm.

ECOSOC, IHO, etc., inclusiv în cazul susținerii Vietnamului în chestiunile privind problemele legate de Marea Chinei de Sud prin respectarea dreptului internațional²⁸. În același timp, faptul că România a sprijinit Vietnamul în negocierile duse cu UE pentru semnarea unui acord de cooperare pe bază de liber schimb a avut o mare importanță în regiorarea relațiilor economice dintre cele două țări²⁹. În replică, în calitate de membru oficial al ASEAN, Vietnamul a sprijinit întotdeauna România în relațiile cu ASEAN³⁰.

Capitolul 4 este dedicat cooperării dintre România și Vietnam în actualul context al geopoliticii din Asia de Sud-Est. În primul subcapitol am rezumat conținutul dezvoltării cooperării economice bilaterale, pornind de la bazele care ar putea suscita interesul ca cele două țări să își continue cooperarea economică după crizele globale din cele două națiuni din anii 80. Primul factor important este tradiția cooperării economice bilaterale pe termen lung. După cum se menționează în capitolul de mai sus, relațiile de cooperare economică dintre România și Vietnam au început din anul 1956, iar până în 1989 relațiile dintre cele două țări au mers bine, deși începând din 1980 Vietnamul a trecut să printr-o criză gravă care oarecum a creat un recul al colaborării bilaterale de natură economică. În decembrie 1989, deși România și-a schimbat regimul politic, Vietnamul a fost una dintre primele țări asiatice care a recunoscut noul guvern românesc. Pe această bază, din 1991 au fost reluate contactele dintre cele două țări pentru a discuta soluții de viitor privind dezvoltarea relațiilor bilaterale. Asistând la situația economică dificilă din primii ani ai României postcomuniste, Vietnamul și-a plătit datoriile față de România în conformitate cu acordul existent, datoria ridicându-se în unii ani la 2,5 milioane USD pe an³¹. A doua bază pe care dorim să o prezentăm este gradul ridicat de înțelegere reciprocă, construit după o relație de lungă durată (începând cu 1950), ceea ce explică de ce România acordă o importanță deosebită relațiilor sale cu Vietnamul³². Pe această bază importantă, cele două națiuni au semnat acorduri pentru

²⁸Tuyên bố chung giữa Thủ tướng Việt Nam và Thủ tướng Romania (Declarație comună între Primul Ministru al Vietnamului și Primul Ministru al României), <http://doingoailaocai.vn/vi/bai-viet/5761#>, Accesat pe data 6/2/2020.

²⁹Tuyên bố chung Việt Nam – Rumani (Declarație comună Vietnam - România), <https://hanoimoi.com.vn/tin-tuc/Doi-ngoai/932333/tuyen-bo-chung-viet-nam---romania> accesat pe data 8/2/2020.

³⁰Vietnam is ready to be a bridge for cooperation between Romania and the EU with ASEAN, <https://baoquocte.vn/viet-nam-san-sang-la-cau-noi-hop-tac-giua-romania-va-eu-voi-asean-94171.html>, Accesat pe data 13/2/2020.

³¹Thông tư số 45/1998 / TT-BTC ngày 9 tháng 4 năm 1998 của Bộ Tài chính, hướng dẫn thực hiện giao hàng trả nợ Rumani, Hà Nội, ngày 9 tháng 4 năm 1998, Bộ phận Tư vấn Thương mại-Đại sứ Việt Nam tại Rumania (Circulara Ministerului Finanțelor nr. 45/1998 / TT-BTC din 9 aprilie 1998, îndrumând implementarea livrării de bunuri cu rambursare a datoriei românești, Hanoi, 9 aprilie 1998, Departamentul de consiliere comercială-restaurant ambasador vietnamez în România).

³²Romania values traditional relations with Vietnam,

cooperarea în numeroase domenii³³, fundament juridic indispensabil pentru o nouă perioadă de cooperare mai dinamică. Tot în primul subcapitol, prin intermediul datelor statistice disponibile, analizăm nivelul de cooperare economică și comercială dintre cele două țări. Cooperarea comercială poate fi evaluată ca având o rată de creștere relativ bună, dar valoarea de schimb nu este la fel de mare față de alte țări care întrețin un comerț exterior cu Vietnamul. În ceea ce privește schimburile comerciale dintre cele două țări, am evaluat două etape, prima fiind cuprinsă între 2002-2009, etapă considerată a fi baza de construire a fundației după crize, inclusiv față de criza economică globală din 2003-2008. În această perioadă, valoarea de schimb nu a fost mare, însă tendința este una crescătoare, de la 20 milioane USD (2002) se va ajunge la 86 milioane USD (2009)³⁴, deci o creștere de 66 milioane USD în 7 ani. În cea de-a doua etapă, ce corespunde perioadei 2010-2019, avem o rată rapidă de creștere, de la 102 milioane USD (2010) ajungându-se la 218 milioane USD (2018) (doar în primele 8 luni ale anului 2019 s-a ajuns la 117,4 milioane USD)³⁵. Cu o structură diversificată de produse, Vietnamul a exportat în România în general produse agricole, din pescuit și din industria pielăriei. Simultan, România a exportat în Vietnam produse tehnologice și electronice. Cu toate acestea, schimbul comercial dintre cele două țări este redus, raportându-ne la potențialul celor două țări. În plus, valoarea comerțului și a investițiilor a fost, de asemenea, scăzută până în 2019, România având doar două proiecte de investiții în

<http://www.mofahcm.gov.vn/vi/mofa/nr040807104143/nr040807105001/ns080620085012>, Accesat pe data 14/12/2019.

³³Hiệp định về thương mại và thanh toán giữa Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Chính phủ Cộng hòa Rumani (Acord privind comerțul și plata între Guvernul Republicii Socialiste Vietnam și Guvernul Republicii România), a semnat la 31 decembrie 1991 la Hanoi, Arhivele Ambasadei Vietnamului Masculin în România, Nghị định bãi bỏ các thủ tục cấp thị thực nhập cảnh, xuất cảnh và quá cảnh của Việt Nam Cộng hòa Dân chủ Cộng hòa cho công dân Cộng hòa Nhân dân Rumani có hộ chiếu thường xuyên hoặc hộ chiếu tập thể giá trị vào Việt Nam (Decretul elimină procedurile de acordare a vizelor pentru intrarea, ieșirea și tranzitul Republicii Democratice Vietnam din Republica Populară cetățenilor Republicii Populare Române care au pașaport regulat sau pașaport colectiv. valoare; a intrat în Vietnam), semnat la 20 decembrie 1956, la Hanoi, și în Arhivele Ambasadei Vietnamului în România, Hiệp định về thương mại và thanh toán giữa Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Chính phủ Cộng hòa Rumani (Acord privind comerțul și plata între Guvernul Republicii Socialiste Vietnam și Guvernul Republicii România), a semnat la 31 decembrie 1991 la Hanoi, Arhivele Ambasadei Vietnamului Masculin în România, Hiệp định xúc tiến và bảo vệ đầu tư giữa Chính phủ Romania và Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, số: 69 / LPQT, ngày 21 tháng 10 năm 1994 (Acordul privind promovarea și protecția investițiilor între Guvernul României și Republica Socialistă Vietnam, nr: 69 / LPQT, 21 octombrie 1994), Arhivele Ambasada Vietnamului în România, Hiệp định lãnh sự giữa Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Rumani (Acordul consular între Republica Socialistă Vietnam și România), a semnat la 5 noiembrie 1997, la Hanoi, Arhivele Ambasada Vietnamului în România.

³⁴Bùi Trọng Định, 65 năm quan hệ giữa Việt Nam và Rumani, (65 de ani de relații dintre Vietnam și România), Biroul de arhive al Ambasadei Vietnamului în România, p. 5.

³⁵Bùi Trọng Định, 65 năm quan hệ giữa Việt Nam và Rumani, (65 de ani de relații dintre Vietnam și România), Biroul de arhive al Ambasadei Vietnamului în România, p. 5.

Vietnam, cu un capital de 1,4 milioane USD³⁶. Între timp, până în 2019, Vietnamul a avut un proiect de investiții în România de 600 mii USD și există mai mult de 216 companii vietnameze care operează în România ce însumează un capital social de 2,1 milioane euro³⁷. Tot în acest timp, cele două națiuni au cooperat și în domeniul energiei, cooperarea a început în 2008, când România a trimis o delegație de experți în Vietnam pentru a deschide rafinăria de petrol Dung Quat din provincia Quang Ngai din Vietnam³⁸. În 2016, cele două țări au semnat un memorandum de înțelegere în acest domeniu, însă nu au implementat prea multe în practică³⁹. În plus, Vietnamul a cooperat cu România și în proiecte de energie eoliană și solară⁴⁰. Mai mult, Vietnamul și România au avut, de asemenea, o anumită cooperare în domeniul agricol⁴¹ și sectorul bancar, unde există un mare potențial, dar exceptând seria de acorduri încheiate între bănci⁴² nu a existat niciun document legal semnat în acest domeniu la nivel înalt între cele două țări. Funcționarea companiilor vietnameze în România este un rezultat bun al cooperării dintre cele două națiuni, cu o dezvoltare rapidă, de la 60 de companii (2003) ajungându-se la 216 companii (2019), ultimele având un capital social însumat de 2,1 milioane USD⁴³. Aceasta demonstrează interesul vietnamezilor față de

³⁶Tài liệu cơ bản về quan hệ Việt Nam – Rumani, Lưu trữ Đại sứ quán Việt Nam tại Rumani (Documente de bază privind relațiile dintre Vietnam și România), Arhivele Ambasadei Vietnamului în România, p. 12.

³⁷Vietnam - Romania trade cooperation: There is much room for development, <https://baoquocte.vn/hop-tac-thuong-mai-viet-nam-romania-con-nhieu-du-dia-phat-trien-80116.html>, Accesat pe data 25/7/2019.

³⁸Hợp tác VCEA-ASTI-Đại học Ploiesti: Nhiều triển vọng (Cooperarea VCEA-ASTI-Universitatea Ploiești: multe perspective), <http://nangluongsachvietnam.vn/d6/vi-VN/news/Hop-tac-VCEA-ASTI-Dai-hoc-Ploiesti-Nhieu-trien-vong-6-161-281>, Accesat pe data 17/2/2020

³⁹Vụ Thị trường Châu Âu - Mỹ - Bộ Công Thương, Nội dung chính của hợp tác song phương giữa Việt Nam và Rumani, Phòng Kinh tế, Đại sứ quán Việt Nam tại Rumani (Departamentul Pieței Europene - America - Ministerul Industriei și Comerțului, conținutul principal al cooperării bilaterale dintre Vietnam și România, Camera Economică, Ambasada Vietnamului în România), p.2.

⁴⁰Hợp tác VCEA-ASTI-Đại học Ploiesti: Nhiều triển vọng (Cooperarea VCEA-ASTI-Universitatea Ploiești: multe perspective), <http://nangluongsachvietnam.vn/d6/vi-VN/news/Hop-tac-VCEA-ASTI-Dai-hoc-Ploiesti-Nhieu-trien-vong-6-161-281>, Accesat pe data 17/2/2020.

⁴¹Trong chuyến thăm năm 2019, đại diện Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn Việt Nam đã ký biên bản ghi nhớ về hợp tác trong lĩnh vực nông nghiệp. Hiện hai Bộ đang trao đổi, đề xuất phương hướng hợp tác trên cơ sở nội dung biên bản ghi nhớ, Vụ Thị trường Châu Âu - Mỹ - Bộ Công Thương, Nội dung chính của hợp tác song phương giữa Việt Nam và Rumani, Phòng Kinh tế, Đại sứ quán Việt Nam tại Rumani (Departamentul Pieței Europene - America - Ministerul Industriei și Comerțului, conținutul principal al cooperării bilaterale dintre Vietnam și România, Camera Economică, Ambasada Vietnamului în România), tr.3.

⁴²Ngày 27/11/2019, Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn Việt Nam (Agribank) đã tham gia Diễn đàn Doanh nghiệp của Ngân hàng Hợp tác Kinh tế Quốc tế (IBEC) tại Hà Nội với sự chủ trì của Chủ đầu tư. , Cải thiện hợp tác thương mại giữa Việt Nam và Trung Âu - Đông và Á – Âu, Đây là một diễn đàn lớn thu hút nhiều doanh nghiệp các nước, trong đó có Việt Nam và Romania. Đây là diễn đàn được tổ chức nhằm giới thiệu về Ngân hàng Hợp tác và vai trò hỗ trợ của Ngân hàng Hợp tác Quốc tế trong việc hỗ trợ phát triển thương mại cho các nước thành viên như Romania, Việt Nam và các nước khác. Cũng tại diễn đàn này, đại diện Agribank Việt Nam đã ký biên bản ghi nhớ với Romania và một nước khác về một số lĩnh vực hợp tác hỗ trợ thương mại. Cũng trong dịp này, Vietinbank đã ký kết biên bản ghi nhớ với các thành viên tham gia tổ chức này, trong đó có Romania, Agribank ký kết Biên bản ghi nhớ với Ngân hàng IBEC (Agribank a semnat un memorandum de înțelegere cu Banca IBEC), <http://www.agribank.com.vn/vn/ve-agribank/tin-tuc-su-kien/tai-chinh-ngan-hang/agribank-ky-ket-bien-ban-ghi-nho-voi-ngan-hang-ibec>, Accesat la data 9/2/2020.

⁴³ Documentele din Ambasada Vietnamezi din Bucuresti.

economia românească. În plus, schimbul de forță de muncă a fost un domeniu nou și în creștere rapidă, satisfăcând cererea de forță de muncă a României, de la 350 de angajați (2013) care lucrau în Mangalia⁴⁴ ajungându-se șa aproximativ 4000 de angajați în 2019⁴⁵. Concomitent, și în Vietnam lucrau 700 de angajați români⁴⁶.

În al doilea subcapitol ne-am oprit asupra relațiilor bilaterale din cultură, știință și în materie de colaborare inter-umană. În ceea ce privește colaborarea cultural-științifică, aceasta a început încă din perioada anterioară anului 1989. În anul 1999, cele două țări au semnat un document oficial privind reluarea cooperării în acest domeniu⁴⁷. În anii 2017 și 2018, Vietnamul și România au continuat să semneze documente oficiale privind cooperarea în domeniul științei și tehnologiei⁴⁸. De exemplu, în anul 2019, la cea de-a 16-a sesiune a Comisiei mixte a României și Vietnamului, cele două țări au semnat un acord de cooperare pentru viitor⁴⁹. Interesul comun este îndreptat către mediu și agricultură, petrochimie și materialele de construcție de nouă generație, îmbrăcăminte, tehnologia informației. Prin urmare, în domeniul științei și tehnologiei, acordurile oficiale convenite de cele două părți înlesnesc posibilitățile reciproce de călătorie, care reprezintă o bază extrem de importantă pentru ca cele două țări să colaboreze în domeniul științei. Cultura a fost, de asemenea, un domeniu important în cooperarea celor două țări, sporind înțelegerea și respectul reciproc: De fapt, cele două națiuni au reluat schimburile culturale din perioada comunistă anterioară, când aveam peste 3.000 de intelectuali vietnamezi absolvenți de studii superioare în România⁵⁰. Multe opere literare vietnameze au fost traduse în limba română și păstrate în

⁴⁴Tài liệu cơ bản về quan hệ Việt Nam – Rumani, Lưu trữ Đại sứ quán Việt Nam tại Rumani (Documente de bază privind relațiile dintre Vietnam și România), Arhivele Ambasadei Vietnamului în România, p. 13.

⁴⁵*The main contents of bilateral cooperation between Vietnam - Romania, Ministry of Industry and Trade - Department of Europe - America, Vietnam Embassy Archives Office in Romania, p.8.*

⁴⁶ Tài liệu cơ bản về quan hệ Việt Nam – Rumani, Lưu trữ Đại sứ quán Việt Nam tại Rumani (Documente de bază privind relațiile dintre Vietnam și România), Arhivele Ambasadei Vietnamului în România, p. 13.

⁴⁷Triển vọng hợp tác khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo Việt Nam – Rumani (Perspective pentru cooperarea științifică, tehnologică și creativă în Vietnam - România), <https://www.most.gov.vn/vn/tin-tuc/16773/trien-vong-hop-tac-khoa-hoc--cong-nghe-va-doi-moi-sang-tao-viet-nam---rumani.aspx>, Accesat pe data 11/2/2020.

⁴⁸Toàn văn Tuyên bố chung Việt Nam – Rumani (Textul complet al declarației comune Vietnam - România), <https://vov.vn/chinh-tri/toan-van-tuyen-bo-chung-viet-nam-rumani-529648.vov>, Accesat pe data 11/2/2020.

⁴⁹Triển vọng hợp tác khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo Việt Nam – Rumani, (Perspective pentru cooperarea științifică, tehnologică și creativă în Vietnam - România), <https://www.most.gov.vn/vn/tin-tuc/16773/trien-vong-hop-tac-khoa-hoc--cong-nghe-va-doi-moi-sang-tao-viet-nam---rumani.aspx>, Accesat pe data 15/2/2020.

⁵⁰ Đại sứ quán nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam tại Rumani, *60 năm quan hệ ngoại giao giữa Việt Nam và Rumani 1950-2010*, Công bố tại București, Rumani (Ambasada Republicii Socialiste Vietnam în România, 60 de ani de relații diplomatice între Vietnam și România 1950-2010, Publicat la București, România), p. 56.

bibliotecile românești⁵¹. În același timp, multe opere românești au fost traduse în vietnameză și păstrate în biblioteca națională din Vietnam⁵².

În plus, conexiunea oamenilor dintre cele două țări a fost un factor important pentru accelerarea înțelegerii comune. Aici trebuie ne concentrăm asupra a două aspecte. Primul este reprezentat de studenții care au absolvit sau urmează cursurile unor universități românești și care trăiesc în prezent în Vietnam sau în România. Al doilea aspect este dat de forța de muncă vietnameză, care a crescut rapid în ultimii ani. În același timp, mulți experți români care au lucrat anterior în Vietnam s-au reîntors în România. Prin acest proces, au avut loc în mod natural schimburi culturale și conexiuni între locuitorii celor două țări. Acest lucru a creat o coeziune în cultura celor două țări. În această secțiune, menționăm și relațiile de înfrățire și cooperare la nivelul administrațiilor unor comunități locale. De exemplu, între Da Nang și Timișoara, provincia Ben Tre și Tulcea, Lao Cai și Hunedoara, Hoa Binh și Prahova, Hue și Iași. Provinciile sau localitățile care au considerat că se pot susține reciproc în dezvoltarea economică s-au conectat și au cooperat, însă în realitate rezultatele nu sunt pe măsura posibilităților. Mai mult, în ceea ce privește securitatea și apărarea, cele două părți au semnat un acord oficial⁵³, care nu a fost însă urmat în practică de o cooperare amplă.

⁵¹tác phẩm của Nguyễn Gia Thiều và Trang nguyên Nguyễn Trãi. Ngoài ra, nhiều tác phẩm khác của Hồ Xuân Hương, Đoàn Thị Điểm, Bà Huyện Thanh Quan như "Vợ hai", "Chuyện của Vũ Lăng" hay nhiều tác phẩm được sáng tác sau năm 1950, chẳng hạn như "Những lời nguyện cầu" của nhà thơ Huy Cận, "Tho" của Xuân Diệu, "Hướng về người chị xa" của Nguyễn Đình Thi và nhà thơ Chính Hữu với tác phẩm "Chuyến tàu tình yêu", được biên soạn và xuất bản tại Romania năm 2006 đã được dịch. Tất cả đều là tác phẩm kinh điển của Việt Nam, tác giả có tác phẩm có thể đánh giá hình ảnh đời sống văn hóa, xã hội Việt Nam. Đặc biệt, tác phẩm được biết đến nhiều nhất trên văn đàn Việt Nam của tác giả Truyện Kiều, Truyện Kiều, đã được dịch và xuất bản bằng tiếng Rumani, Đại sứ quán nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam tại Rumani, *60 năm quan hệ ngoại giao giữa Việt Nam và Rumani 1950-2010*, Công bố tại București, Rumani (Ambasada Republicii Socialiste Vietnam în România, 60 de ani de relații diplomatice între Vietnam și România 1950-2010, Publicat la București, România), p. 87, Ngoài ra, nhiều tác phẩm khác đã được xuất bản sau những năm 2000, chẳng hạn như "Sách và du lịch" của Corneliu Vlad hay "Truyện thân thoại Việt Nam do tác giả Georgeta Simion sưu tầm, vào năm 2006. Constantin Lupeanu và Mirei đã xuất bản bản dịch bài thơ của tác giả Hồ Xuân Hương ở Romania, Đại sứ quán nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam tại Rumani, *60 năm quan hệ ngoại giao giữa Việt Nam và Rumani 1950-2010*, Công bố tại București, Rumani (Ambasada Republicii Socialiste Vietnam în România, 60 de ani de relații diplomatice între Vietnam și România 1950-2010, Publicat la București, România), p. 92.

⁵²Tại Thư viện Quốc gia Việt Nam ở Hà Nội đang lưu giữ nhiều sách của Rumani như "Hanul Ancuței" của Sadoveanu, Mihail, tiểu thuyết "Một cơ hội thứ hai" của Gheorghiu, Virgil, "O noapte furtunoasă" của Caragiale, Ion Luca, "Românul" François Poveștire", "Brâncuși"(truyện thiếu nhi) "Love at Heights "Gheorghiu", The Return of the Dead: The Narrative Novel: The Narrative Novel: The Nobel Peace Prize in 1986", tác giả Wiesel, Elie của văn học Romania hiện đại, tiểu thuyết "Lungul" của "Gheorghiu", Tiểu thuyết "Trở lại bên xưa" của tác giả Uricaru, Eugen, "Truyện dân gian Romania", "Truyện cổ Romania", "Tìm hiểu luật chung Romania", "Người tình trình thám của tôi: Tiểu thuyết nghiên cứu tội phạm Romania" của Zinke Kharalamb, "Thành phố sống Mureșt" của Munteanu Francis, và nhiều sách khác về nhiều nội dung khác nhau được lưu giữ trong Thư viện Quốc gia Việt Nam.

⁵³Hiệp định giữa Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Chính phủ Romania về hợp tác trong lĩnh vực quốc phòng, Đại sứ quán Việt Nam tại Romania (Acord între Guvernul Republicii Socialiste Vietnam și Guvernul României privind cooperarea în domeniul apărării, Ambasada Vietnamului în România).

Capitolul 5, ultimul, este orientat asupra perspectivelor de viitor pentru dezvoltarea relațiilor bilaterale. El include 5 subcapitole, care continuă de fapt analiza noastră asupra trecutului prin oferirea de perspective asupra viitorului, baza de informații fiind oferită de comentariile unor oficialități, cunosători și cercetători asupra direcțiilor de dezvoltare ale relației dintre România și Vietnam în perioadele următoare.

În primul subcapitol, dedicat cooperării diplomatice și politice, perspectiva se bazează pe fundamentul raporturilor existente, atât înainte cât și după 1989, cele două țări având dintotdeauna o relație bună. Recent, observăm tendința ca asemenea contacte să crească, în special după 2016 și până în 2019, când au avut loc schimburi de delegații în mod continuu. În anul 2016, premierul Dacian Cioloș a vizitat Vietnamul, iar din 2017 până în 2019 patru delegații vietnameze au vizitat oficial România pentru a discuta aspecte care necesită colaborarea reciprocă. În același timp, cele două părți au anunțat că se sprijină reciproc în organizațiile internaționale din care ele fac parte pentru a menține pacea mondială. În același timp, discuțiile celor două părți a cuprins și alte domenii de interes comun, creând o platformă bună de dezvoltare pentru relațiile diplomatice și politice dintre cele două țări în următorii ani.

Al doilea subcapitol se oprește asupra perspectivelor cooperării economice, acesta fiind un factor important pentru dezvoltarea generală a celor două țări. Este un domeniu cu perspective bune de creștere. Potrivit ambasadorului Dang Tran Phong, în viitor cele două țări își vor exploata tot potențialul⁵⁴. România și Vietnamul s-au sprijinit reciproc în abordarea unor noi piețe, cum ar fi Europa pentru Vietnam și Asia de Sud-Est pentru România. Printre sectoarele cu perspective bune de creștere menționăm turismul, care necesită un sprijin reciproc. Vietnamul cu frumusețile naturale este potrivit pentru gusturile românești și europene, iar România cu frumusețile arhitecturale este tipul preferat de vietnamezi și asiatici. La cea de-a 16-a conferință comună de la București, din 2019, ministrul sporturilor și turismului din Vietnam a semnat un memorandum de înțelegere cu România privind dezvoltarea turismului⁵⁵. Acest lucru prezice un viitor cu o dezvoltare puternică în următorii ani. Și sectorul comercial are bune perspective de dezvoltare, din 2010 până în 2019, deși valoarea de schimb nu a fost una ridicată, rata de creștere a fost însă

⁵⁴Thủ tướng tham dự Diễn đàn doanh nghiệp Rumani - Việt Nam (Primul ministru participă la Forumul de afaceri România - Vietnam), <http://thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/thoi-su/2019-04-15/thu-tuong-du-dien-dan-doanh-nghiep-romania-viet-nam-70161.aspx>, Accesat pe data 24/12/2020.

⁵⁵Phiên họp thứ 16 của Ủy ban hỗn hợp hợp tác kinh tế Việt Nam-Rumani (A 16-a sesiune a Comisiei mixte Vietnam-România pentru cooperare economică), <http://phunurovn.com/ttsk-khoa-hop-thu-16-uy-ban-hon-hop-viet-nam-rumani-ve-hop-tac-kinh-te/>, Accesat pe data 25/2/2020.

foarte rapidă, urcând la 143,19% în 2016 raportat la valoarea anului 2010. Cele două state nu au exploatat pe deplin marele potențial care există. La 30 iunie 2019, la Hanoi, România a reprezentat UE pentru a semna un acord de cooperare în domeniul comerțului liber cu Vietnamul, care va fi o pârgie importantă pentru cele două țări în a promova dezvoltarea valorii comerciale, în special a importului de produse agricole și marine din Vietnam în România.

În al patrulea subcapitol, suntem atenți la perspectivele de colaborare în alte domenii între cele două țări. De exemplu, cooperarea în industria petrolului și a gazului, cu forța României și extinderea actuală a exploatarii petrolului în Vietnam, va extinde cu siguranță cooperarea dintre cele două țări în acest domeniu⁵⁶. Schimbul de forță de muncă, care este un nou domeniu de cooperare, a început în 2013 și a crescut din 2017 și continuă să crească, indicând faptul că perspectivele sunt puternice în acest domeniu. În plus, cooperarea științifică și tehnologică este de asemenea importantă. Nu uităm nici de perspectivele colaborării bilaterale între administrațiile regionale sau locale.

Cel de-al cincilea subcapitol este gândit aproape ca unul concluziv, fiindcă ne propunem să facem câteva aprecieri asupra relațiilor dintre România și Vietnam pe baza relațiilor dintre cele două țări din 1950 până în 2019. *În primul rând*, cele două țări posedă o lungă istorie de relații bilaterale, cu o vechime de peste 70 de ani. *În al doilea rând*, domeniile de cooperare sunt diverse și tind să crească. *În al treilea rând*, schimbul de forță de muncă se dezvoltă foarte repede. *În al patrulea rând*, distanța geografică face dificilă promovarea activităților de cooperare. Potențialele inerente ale celor două țări nu au fost exploatate pe deplin. *În al cincilea rând*, relațiile diplomatice interumane merg bine și tind să se dezvolte pozitiv.

Concluzie: în această secțiune rezumăm conținutul analizat în capitolele tezei. În primul rând, ar trebui reafirmat faptul că relațiile România-Vietnam reprezintă un factor important pentru fiecare țară. Relația a fost stabilită încă din 1950 și a trecut prin multe perioade istorice speciale. Între 1950-1989 cele două țări au fost parteneri diplomați, având același sistem politic de tip comunist; de asemenea este perioada în care Vietnamul a

⁵⁶Tră lời nhân dịp Phó Thủ tướng và Bộ trưởng Ngoại giao Phạm Gia Khiêm thăm chính thức Rumania và chuẩn bị kỷ niệm 60 năm Việt Nam - Rumania thiết lập quan hệ ngoại giao, Ngoại trưởng Rumania Cristian Diaconescu bày tỏ mong muốn rằng tình hữu nghị và hợp tác giữa hai nước các quốc gia sẽ tiếp tục được thúc đẩy và mở rộng, ngày 22 tháng 6 năm 2009, (Răspunzând vicepremierului și ministrului de externe Pham Gia Khiem la vizita oficial România și se pregătește să sărbătorească 60 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice Vietnam-România, ministrul român de externe, Cristian Diaconescu, și-a exprimat dorința ca prietenia și cooperarea dintre cei doi țările vor fi promovate și extinse în continuare, 22 iunie 2009), la Departamentul de Arhive al Ambasadei Vietnamului din Rumania, p. 3.

cunoscut o confruntare militară cu SUA. România a arătat întotdeauna un bun spirit diplomatic pentru a sprijini Vietnamul, atât din punct de vedere material, cât și diplomatic. Din încetarea războiului, din 1975 și până în 1989, România a continuat să fie un bun partener pentru a ajuta Vietnamul în reconstrucția postbelică a țării. Asistăm la o cooperare în toate domeniile, însă intensitatea ei a scăzut treptat din cauza efectelor crizelor din Vietnam și România de la sfârșitul anilor 80. Răsturnarea regimului politic din decembrie 1989 în România a avut un impact puternic asupra relației bilaterale, dar nu a anulat cooperarea celor două state. Cu toate acestea, se poate observa că perioada 1989-1999 este un pas înapoi în raporturile bilaterale. În perioada 2000-2019, au apărut din nou semne de revigorare a relațiilor bilaterale, după vizitele de lucru ale liderilor celor două țări, începând din 1991. În 2002, schimburile comerciale dintre cele două țări au revenit oficial la o valoare de 20 de milioane USD, care poate fi văzută și ca un rezultat al discuțiilor diplomatice bilaterale. În anii următori, rata rapidă de creștere a ajuns la peste 200 de milioane USD în 2018. Între 2016-2019, cele două țări au încercat să promoveze colaborarea prin delegații de cooperare și de lucru. În plus, și alte domenii sunt, de asemenea, interesante, cum ar fi cultura, educația, știința și tehnologia și schimbul de forță de muncă.

În același timp, România și Vietnamul se sprijină reciproc în dezvoltarea politicii externe. România a sprijinit Vietnamul să se apropie de piețele europene, în schimb, Vietnamul a sprijinit România în accesarea piețelor din Asia de Sud-Est.

Se poate spune că teza de față reprezintă prima cercetare completă privind relația bilaterală în toate domeniile, din 1950 până în 2019. Prin urmare, teza va fi un document important pentru cercetători și publicul larg. În același timp, teza va fi un document important pentru Ambasada Vietnameză în România, un document util pentru a sprijini orientarea politicii ambasadelor privind dezvoltarea relațiilor bilaterale în perioada post-2020.

BIBLIOGRAFIE

Arhive românești

- Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, Fond Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Secția externe, dosare:
anul 1966: 15, 27, 80, 118, 127, 129, 150

anul 1967: 64, 119
anul 1969: 72, 102, 107
anul 1970: 3, 105
anul 1971: 14, 45, 46 [vol. 1 și 2]
anul 1972: 47, 60
anul 1973: 41, 136, 139, 177, 253
anul 1974: 106
anul 1975: 211
anul 1977: 194
anul 1978: 68

- Ministerul Afacerilor Externe:

Problema 200, anul 1972, țara S.U.A, dosar 2106
Problema 212, anul 1975, țara R.D. Vietnam - R.S. România, dosar 5207
Problema 212, anul 1988, țara R.D. Vietnam, dosar 1106
Problema 212, anul 1989, țara R.D. Vietnam, dosar 1008
Problema 220, anul 1972, țara Vietnam, dosar 2532
Problema 220, anul 1973, țara Vietnamul de Sud - R.S. România, dosar 4290
Problema 220, anul 1974, țara R.D. Vietnam - R.S. România, dosar 5400
Problema 220, anul 1974, țara R.S. România - R.D. Vietnam, dosar 5108
Problema 224, anul 1972, țara Vietnam, dosar 2536

Interviuri

- *Chủ tịch Trần Đức Lương trả lời phỏng vấn báo chí Việt Nam sau chuyến thăm chính thức Ba Lan và Rumani, ngày 17 tháng 10 năm 2003, Hồ sơ đã cứu Đại sứ quán Việt Nam tại Rumani* [Interviu dat de președintele Tran Duc Luong presei vietnameze după vizita sa oficială în Polonia și România, la 17 octombrie 2003, document arhivat la Ambasada Vietnamului în România]

- Interviu al autorului cu Dang Tran Phong, ambasadorul Vietnamului la București, 15 decembrie 2019, ora 16, Ambasada Vietnamului în România

- Interviu al autorului cu Nguyen Hoang Long, secretar al ambasadorului Vietnamului la București, 25 iunie 2019, ora 10, Ambasada Vietnamului în România

- Interview al autorului cu Nguyen Hoang Long, secretar al ambasadorului Vietnamului la București, 25 iunie 2019, ora 14, Ambasada Vietnamului în România
- Interview al autorului cu Nguyen Hoang Long, secretar al ambasadorului Vietnamului în România, 16 decembrie 2019, ora 14, Ambasada Vietnamului în România

Documente instituționale vietnameze

- Ban Quan hệ Quốc tế - VCCI, *Hồ sơ thị trường Rumani* [Departamentul de Relații Internaționale al Camerei de Comerț și Industrie din Vietnam, *Profilul pieței românești*], actualizat la Hanoi în 2015, 2016, 2018
- Bộ Công Thương, *Báo cáo xuất nhập khẩu Việt Nam 2018* [Ministerul Industriei și Comerțului, *Raportul Export-Import Vietnam 2018*], Editura Công Thương, Hanoi, 2018
- Bộ ngoại giao Việt Nam, *Bộ ngoại giao Việt Nam 70 năm xây dựng và phát triển* [Ministerul Afacerilor Externe al Vietnamului, *70 de ani de construcție și dezvoltare*], Hanoi, Editura Politică Națională, 2015
- Bùi Trọng Định, *65 năm quan hệ giữa Việt Nam và Rumani* [65 de ani de relații dintre Vietnam și România], Biroul de Arhive al Ambasadei Vietnamului în România
- Đảng Cộng sản Việt Nam, *Tài liệu của Đại hội VIII* [Partidul Comunist din Vietnam, *Documentele celui de-al VIII-lea Congres*], Hanoi, Editura Adevărului, 1996
- „Đôi nét về tình hình lao động Việt Nam ở rumani” [Câteva informații despre situația forței de muncă vietnameze din România], vnembassy-bucharest.mofa.gov.vn [28.07.2019]
- *Hiệp định giữa Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Chính phủ Rumani về hợp tác trong lĩnh vực quốc phòng* [Acord între Guvernul Republicii Socialiste Vietnam și Guvernul României privind cooperarea în sectorul apărării] semnat 13 aprilie 2011 la Hanoi, Arhivele Ambasadei Vietnamului în România
- *Hiệp định giữa chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và chính phủ Rumani về việc tránh đánh thuế hai lần và ngăn chặn trốn thuế đối với thu nhập*

và tài sản [Acord între guvernul Republicii Socialiste Vietnam și guvernul român privind evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale la impozitele pe venit și active, 24 iunie 1996, Hanoi, Arhivele Ambasadei Vietnamului în România

- *Hiệp định khuyến khích và bảo vệ đầu tư giữa Chính phủ Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Chính phủ Rumani* [Acord privind încurajarea investițiilor și protecția dintre Guvernul Republicii Socialiste Vietnam și Guvernul României], 1994, Ambasada Vietnamului în România

- *Hiệp định lãnh sự giữa Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Rumani* [Acord consular între Republica Socialistă Vietnam și România], semnat la 5 noiembrie 1997 la Hanoi, Arhivele Ambasadei Vietnamului în România

- *Hiệp định về hợp tác kinh tế giữa Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Chính phủ Rumani* [Acord de cooperare economică între Guvernul Republicii Socialiste Vietnam și Guvernul României], nr. 010/2011/TB-LTQT, Hanoi, 22 februarie 2011

- *Hiệp định về thương mại và thanh toán giữa chính phủ cộng hòa xã hội chủ nghĩa việt nam và chính phủ cộng hoà Rumani* [Acord privind comerțul și plata între Guvernul Republicii Socialiste Vietnam și Guvernul Republicii România], 31 decembrie 1991, Hanoi, arhivele Ambasadei Vietnamului în România

- *Hiệp định xúc tiến và bảo vệ đầu tư giữa Chính phủ Romania và Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, số: 69/LPQT, ngày 21 tháng 10 năm 1994* [Acord privind promovarea și protecția investițiilor între Guvernul României și Republica Socialistă Vietnam, nr: 69 / LPQT, 21 octombrie 1994], Arhivele Ambasadei Vietnamului în România

- *Hồ Chí Minh - toàn tập* [Ho Chi Minh – Colecția], volumele 4-6, 8, Hanoi, Editura Politică Națională, 2002

- *Hồ sơ thống kê giá trị xuất nhập khẩu của Việt Nam – Rumani* [Înregistrări statistice privind valorile importurilor și exporturilor dintre Vietnam și România], Camera de Comerț din Vietnam, Ambasada Vietnamului în România

- Học viện Khoa học Xã hội Việt Nam, *Hướng tới xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ* [Academia de Științe Sociale din Vietnam, *Spre construirea unui parteneriat strategic Vietnam-SUA*], Hanoi, Editura Științe Sociale, 2014

- *Nghị định bãi bỏ các thủ tục cấp thị thực nhập cảnh, xuất cảnh và quá cảnh của Việt Nam Cộng hòa Dân chủ Cộng hòa cho công dân Cộng hòa Nhân dân Rumani có hộ chiếu thường xuyên hoặc hộ chiếu tập thể giá trị vào Việt Nam* [Decret de eliminare a procedurilor de acordare a vizelor pentru intrarea, ieșirea și tranzitul Republicii Democratice Vietnam pentru cetățenii Republicii Populare Române care au pașaport simplu sau pașaport colectiv de intrare în Vietnam], semnat la 20 decembrie 1956 la Hanoi, Arhivele Ambasadei Vietnamului în România
- *Nội dung chính của hợp tác song phương giữa Việt Nam - Rumani* [Principalele conținuturi ale cooperării bilaterale dintre Vietnam și România], Ministerul Industriei și Comerțului, Departamentul pentru Europa-America, Ambasada Vietnamului în România
- *Tài liệu cơ bản về quan hệ Việt Nam - Rumani* [Documente de bază privind relațiile dintre Vietnam și România], Arhivele Ambasadei Vietnamului în România
- *Thỏa thuận hợp tác giữa Bộ Giáo dục và Nghiên cứu Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam và Bộ Giáo dục, Nghiên cứu và Thanh niên Rumani trong giai đoạn 2003-2005* [Acord de cooperare între Ministerul Educației și Cercetării din Republica Socialistă Vietnam și Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului din România în perioada 2003-2005], semnat la 2 august 2004, Arhivele Ambasadei Vietnamului în România
- *Thông báo về việc nhận học bổng Thỏa thuận du học tại Romania năm 2017 của Bộ Giáo dục và Đào tạo Việt Nam, ký ngày 10 tháng 4 năm 2017* [Anunț privind primirea Acordului de acordare a burselor pentru studiu în România în 2017 de către Ministerul Educației și Instrucției din Vietnam, semnat pe 10 aprilie 2017], Oficiul Studenților Internaționali, Ambasada Vietnamului în România
- *Thông tư số 45/1998 / TT-BTC ngày 9 tháng 4 năm 1998 của Bộ Tài chính, hướng dẫn thực hiện giao hàng trả nợ Rumani, Hà Nội, ngày 9 tháng 4 năm 1998, Bộ phận Tư vấn Thương mại-Đại sứ Việt Nam tại Rumani* [Circulara Ministerului Finanțelor nr. 45/1998 / TT-BTC din 9 aprilie 1998 privind implementarea livrării de bunuri pentru rambursarea datoriei românești, Hanoi, Departamentul de consiliere comercială, Ambasada Vietnamului în România]
- *Tổng Cục hậu cần, Thống kê sự giúp đỡ của Rumani 1954-1975* [Departamentul General de Logistică, *Statistici privind ajutorul oferit de România în 1954-1975*], document păstrat în arhivele Departamentului de Istorie privind războiul

de rezistență anti-americană al Institutului de Cercetare a istoriei militare a Vietnamului

- „Tră lời nhân dịp Phó Thủ tướng và Bộ trưởng Ngoại giao Phạm Gia Khiêm thăm chính thức Rumani và chuẩn bị kỷ niệm 60 năm Việt Nam - Rumani thiết lập quan hệ ngoại giao, Ngoại trưởng Rumani Cristian Diaconescu bày tỏ mong muốn rằng tình hữu nghị và hợp tác giữa hai nước các quốc gia sẽ tiếp tục được thúc đẩy và mở rộng, ngày 22 tháng 6 năm 2009” [Răspunzând vicepremierului și ministrului de externe Pham Gia Khiem la vizita sa oficială în România și pregătind sărbătorirea a 60 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice Vietnam-România, ministrul român de externe, Cristian Diaconescu, și-a exprimat dorința ca prietenia și cooperarea dintre cele două țări să fie promovate și extinse în continuare, 22 iunie 2009], document păstrat în arhivele Ambasadei Vietnamului în România

- „Triển vọng xuất khẩu hàng hóa Việt Nam sang thị trường Rumani” [Perspective ale exportului de bunuri vietnameze pe piața românească], Camera de Comerț, Ambasada Vietnamului în România

- *Tuyên bố chung Việt Nam và Rumani* [Declarație comună Vietnam și România], 16 aprilie 2002, București, Arhivele Ambasadei Vietnamului în România

Cărți, articole de specialitate și surse electronice în limba română

- Ambasada Republicii Socialiste Vietnam în România, *60 de ani de relații diplomatice România-Vietnam (1950-2010)*, București, 2010

- Asociația Ambasadorilor și Diplomaților de carieră din România, *Pagini din diplomația României (semper fidelis patriae)*, Vol I, Junimea, Iași, 2009

- Marcu, Ionuț, „Ialta, împărțirea lumii și război rece”, historia.ro/sectiune/general/articol/ialta-impartirea-lumii-si-razboiul-rece [24.11.2018]

- Moraru, Constantin, „România, SUA și Războiul din Vietnam. Convorbirea dintre Ion Gheorghe Maurer și Thomas Francis Eagleton, senator al Partidului Democrat. 26 iunie 1971” în *Caiete Diplomatice*, Institutul Diplomatic Român, 2017, Nr. 4-5

- Niculescu-Mizil, Paul, *România și războiul americano-vietnamez*, București, Editura Roza Vânturilor, 2008

- „Politica externă a României după 1989”, mae.ro/node/15028?page=6 [12.09.2019]
- „Politica externă a României după sfârșitul Războiului Rece”, geopolitics.ro/politica-externa-a-romaniei-dupa-sfarsitul-razboiului-rece/ [06.07.2019]
- *Sub semnul prieteniei româno-vietnameze: vizita oficială de prietenie a delegației de partid și de stat a R.S. România, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în R.S. Vietnam: 23-26 mai 1978*, București, Editura Politică, 1978
- Watts, Larry L., *Oaia albă în turma neagră. Lupta pe frontul intern: politica de securitate a României în perioada Războiului Rece*, RAO, București, 2018

Cărți, articole de specialitate și surse electronice în limba vietnameză

- Ambasada Republicii Populare România la Hanoi, *Rumani địa lí, kinh tế và lịch sử* [Geografia, economia și istoria României], Hanoi, 1959
- Chuc Ba Tuyen, *Tổng quan về nghiên cứu liên quan đến quá trình bảo vệ độc lập dân tộc của Việt Nam trong lĩnh vực quan hệ đối ngoại từ năm 1986 đến 2015*, teză de doctorat în «Istoria proprietății mișcării comuniste, muncitori internaționali și eliberare națională», Academia Politică Națională, „Ho Chi Minh”, Hanoi, 2018
- Dao Tuan Thanh, „Quá trình Rumani gia nhập Liên minh châu Âu” în *Tạp chí nghiên cứu châu Âu*, nr. 02, 2002
- Dao Tuan Thanh, Do Thanh Binh, „Vai trò của Rumani trong việc góp phần làm chấm dứt chiến tranh xâm lược của Mỹ tại Việt Nam” în *Tạp chí nghiên cứu lịch sử*, 5 (324), 2002
- Dao Tuan Thanh, „Vai trò của Rumani trong việc chấm dứt chiến tranh xâm lược của Mỹ ở Việt Nam” în *Tạp chí nghiên cứu châu Âu*, nr. 5, 2005
- Dao Tuan Thanh, „Cộng đồng người Việt Nam ở Rumani, cơ hội và thách thức” în *Tạp chí nghiên cứu châu Âu*, nr. 4, 2007
- Đào Tuấn Thành, *Một số vấn đề trong lịch sử hiện đại Rumani*, Hanoi, Editura Universității Pedagogice, 2009
- *Đưa hợp tác Việt Nam-Rumani vào chiều sâu, thực*, dangcongsan.vn/preview/newid/519151.html [21.07.2019]

- Hoang Hai, *Quan hệ kinh tế giữa Việt Nam và Đông Âu*, Hanoi, Editura Știință Socială, 1995
- Hoàng Xuân Hòa, „Đổi mới chính sách thu hút đầu tư nước ngoài trong bối cảnh chuyển dịch cơ cấu kinh tế” in *Revista de investiții financiare*, nr. (5), 2014
- Lê Mạnh Hùng, „Quan hệ Việt Nam - Rumani những bước phát triển mới” in *Tạp chí Hữu nghị*, nr. 50, 11/2008
- Nguyen Đình Bin, *Đối ngoại Việt Nam 1945-2000*, Hanoi, Editura Politică Națională, 2015
- Nguyen Ngoc Sinh, „Cộng đồng người Việt Nam tại Rumani, cầu nối hữu nghị hợp tác Việt-Ru” in *Đặc san quan hệ Việt Nam- Rumani*, nr. 1, 2003
- Nguyen Quang Tuan, Nguyen An Ha, *Các nước Đông Âu gia nhập Liên minh châu Âu và các tác động của nó đến Việt Nam*, Hanoi, Editura Științe Sociale, 2005
- Nguyễn Tất Thắng, Nguyễn Thế Hà, *Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 dưới góc nhìn người Mỹ*, Hội nghị khoa học Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, Conferința Științifică a Ofensivei Generale și a Revoltei de Primăvară din Mau Than 1968], History Lessons, Hue University
- Nguyễn Thế Hà, Dan Vătăman, „Mối quan hệ thương mại giữa Việt Nam và Rumani (2010-2016)” in *Ued Journal of Social Sciences, Humanities & Education*, Nr. 27 (01), 2018
- Nguyễn Thế Hà, Dan Vătăman, „Quá trình hình thành và phát triển của cộng đồng người Việt ở Rumani, ưu điểm, nhược điểm và bài học kinh nghiệm” lucrările Conferinței privind științele diplomatice: teorie și practică, Universitatea Hue, decembrie 2018
- Nguyễn Thế Hà, Dan Vătăman, „Nỗ lực ngoại giao của Romania với Hoa Kỳ về vấn đề chiến tranh Việt Nam (1965-1973)” [Eforturile diplomatice ale României cu Statele Unite în problema războiului din Vietnam (1965-1973)] *Ued Journal of Social Sciences, Humanities & Education*, Nr. 37 (1), 2020
- Nguyễn Thị Tuệ Anh, Vũ Xuân Nguyệt Hồng, Trần Toàn Thắng, Nguyễn Mạnh Hải, „Tác động của FDI đến tăng trưởng kinh tế ở Việt Nam”, *Proiectul SIDA «Consolidarea capacității de cercetare a politicii pentru implementarea strategiei de dezvoltare socio-economică a războiului din Vietnam în perioada 2001-2010»*, Hanoi, 2006

- Nguyen Van Quyen, „Tìm hiểu sự viện trợ của Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Rumani dành cho Việt Nam trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước (1954-1975)” in *Tạp chí lịch sử quân sự*, nr. 11, 2005
- Phan Thi Xuan Ha, „Quan tâm đến việc khai thác thị trường Rumani” in *Tạp chí thương mại*, nr. 29, 2007

Cărți, articole de specialitate și surse electronice în limba engleză

- Bonnemains, Marc, *Romania's Post-Cold War International Relations*, PhD dissertation in International Relations and Diplomacy, Académie de Paris, Centre d'Etudes Diplomatiques et Stratégiques, 2010
- *Excerpt from Protocol No. 41 of the RCP CC Permanent Presidium Meeting, September 28th, 1966*, digitalarchive.wilsoncenter.org [03.01.2018]
- Fforde, Adam, “From ‘Constructing Socialism’ to a ‘Socialist oriented Market Economy’ in Contemporary Vietnam: A Critique of Ideologies” in *Europe-Asia Studies*, Volume 71, Issue 4, 2019
- Foreign relations of the United States, 1950, East Asia and the Pacific, volume VI, *Report by the National Security Council on the Position of the United States with Respect to Indochina*, 27 February 1950, mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon/doc1.htm [09.02.2019]
- Nguyen The Ha, Dan Vătăman, „Romania's help for Vietnam in the resistance of the fight against the United States (1954-1975)” in *Ued Journal of Social Sciences, Humanities & Education*, Nr. 31 (5), 2018.
- *Transcript of discussions held on the occasion of the visit to the Democratic Republic of Vietnam of the party and government delegation from the Socialist Republic of Romania*, digitalarchive.wilsoncenter.org/document/122568 [05.07/10.12.2018]
- Watts, Larry L., *Mediating the Vietnam War: Romania and the First Trinh Signal (1965-1966)*, digitalarchive.wilsoncenter.org [3.01.2018]

Presă electronică

- „Agribank ký kết Biên bản ghi nhớ với Ngân hàng IBEC”, agribank.com.vn/vn/ve-agribank/tin-tuc-su-kien/tai-chinh-ngan-hang/agribank-ky-ket-bien-ban-ghi-nho-voi-ngan-hang-ibec [09.02.2020]

- „Ấm áp tình cộng đồng của người Việt Nam ở Romania, dantri.com.vn/kieu-bao/am-ap-tinh-cong-dong-cua-nguoi-viet-nam-o-romania-20170727141706911.htm [28.07.2019]
- „Comunitatea vietnameză din România”, vietbao.vn/Nguoi-Viet-bon-phuong/Cong-dong-nguoi-Viet-tai-Romania/181108593/283/ [25.07.2019]
- „Đại sứ Marin Buhoară: Việt Nam là đối tác truyền thống của Rumani” mofahcm.gov.vn/mofa/nr040807104143/nr040807105001/ns050201081750 [05.02.2020]
- „Đại Sứ Quán Việt Nam tại Rumani hoạt động xúc tiến thương mại, đầu tư, du lịch tại Timisoara”, vnembassy-bucharest.mofa.gov.vn/vi-vn/News/EmbassyNews/Trang/%C4%90SQ-Vi%E1%BB%87t-Nam-t%E1%BA%A1i-Rumani-ho%E1%BA%A1t-%C4%91%E1%BB%99ng-x%C3%BAC-ti%E1%BA%BFn-th%C6%B0%C6%A1ng-m%E1%BA%A1i,-%C4%91%E1%BA%A7u-t%C6%B0,-du-l%E1%BB%8Bch-t%E1%BA%A1i-Timisoara.aspx [18.02.2020]
- „Đôi nét về Cộng đồng doanh nghiệp người Việt tại Rumani” vietnamexport.com/doi-net-ve-cong-dong-doanh-nghiep-nguoi-viet-tai-rumani/vn2522975.html [11.02./2020]
- „EVFTA hứa hẹn một sự bùng nổ thương mại giữa Việt Nam và Châu Âu”, baoquocte.vn/evfta-hua-hen-bung-no-thuong-mai-giua-viet-nam-va-chau-au-77590.html [19.02.2020]
- „Hiệp định thương mại tự do Việt Nam - EU sẽ được ký chính thức trong vài tuần tới”, congthuong.vn/hiiep-dinh-thuong-mai-tu-do-viet-nam-eu-se-duoc-ky-chinh-thuc-trong-nhung-tuan-toi-119474.html [21.06.2019]
- „Hội nghị lần thứ 16 của Ủy ban hỗn hợp Việt Nam - Rumani về hợp tác kinh tế”, moit.gov.vn/tin-chi-tiet/-/chi-tiet/khoa-hop-thu-16-uy-ban-hon-hop-viet-nam-rumani-ve-hop-tac-kinh-te-16757-16.html [29.02.2020]
- „Hội người Việt ở Rumani: 20 năm nhìn lại và hướng tới tương lai” viromas.org/hoi-nguoi-viet-o-rumani-20-nam-nhin-lai-va-huong-toi-tuong-lai [25.07.2019]
- „Hợp tác thương mại Việt Nam - Romania: Có nhiều cơ hội để phát triển” baoquocte.vn/hop-tac-thuong-mai-viet-nam-romania-con-nhieu-du-dia-phat-trien-80116.html [17.12.2019, 05.03.2020]

- „Hợp tác VCEA-ASTI-Đại học Ploiesti: Nhiều triển vọng” [Cooperarea VCEA-ASTI-Universitatea Ploiești: multe perspective], nangluongsachvietnam.vn/d6/vi-VN/news/Hop-tac-VCEA-ASTI-Dai-hoc-Ploiesti-Nhieu-trien-vong-6-161-281 [17.02.2020]
- „Înțelegere de cooperare încheiată între Județul Tulcea și Provincia Ben Tre, Republica Socialistă Vietnam”, cjtulcea.ro [13.08.2021]
- „Kỳ vọng về Việt Nam - Hiệp định thương mại tự do EU từ Việt Nam - Diễn đàn doanh nghiệp Rumani”, moit.gov.vn/tin-chi-tiet/-/chi-tiet/ky-vong-ve-hiep-%C4%91inh-thuong-mai-tu-do-viet-nam-eu-tu-dien-%C4%91an-doanh-nghiep-viet-nam-rumani-15101-16.html [19/26.02.2020].
- „Lĩnh vực nông nghiệp, lao động: Nhiều tiềm năng trong hợp tác song phương Việt Nam-Rumani”, baodansinh.vn/linh-vuc-nong-nghiep-lao-dong-nhieu-tiem-nang-trong-hop-tac-song-phuong-viet-nam--rumani-97428.htm [23.02.2020]
- „Nhịp cầu văn hóa Việt nam - Rumani”, viromas.org/nhip-cau-van-hoa-viet-nam-rumani [06.01.2020]
- „Phiên họp thứ 16 của Ủy ban hỗn hợp hợp tác kinh tế Việt Nam-Rumani” ,phunurovn.com/ttsk-khoa-hop-thu-16-uy-ban-hon-hop-viet-nam-rumani-ve-hop-tac-kinh-te/ [25.02.2020]
- „Phó chủ tịch quốc hội Uông Chu Lưu gặp Phó thủ tướng Romania Ana Birchall”, quochoi.vn/vanphongquochoi/cocautochuc/Pages/trang-chu.aspx?ItemID=35382 [19.12.2019]
- „Phó Thủ tướng và Bộ trưởng Ngoại giao Phạm Gia Khiêm đã thăm chính thức Rumani”, mofahcm.gov.vn/mofa/nr040807104143/nr040807105001/ns090626171115 [05.02.2020]
- „Quyền lợi cơ bản của lao động Việt Nam tại thị trường Rumani” [Drepturi de bază ale muncitorilor vietnamezi pe piața muncii din România], vnembassy-bucharest.mofa.gov.vn/vi-vn/News/EmbassyNews/Trang/%C4%90%C3%94I-N%C3%89T-V%E1%BB%80-T%C3%8CNH-H%C3%8CNH-LAO-%C4%90%E1%BB%98NG-VI%E1%BB%86T-NAM-T%E1%BA%A0I-TH%E1%BB%8A-TR%C6%AF%E1%BB%9CNG-RUMANI.aspx [03.03.2020]

- „Romania đánh giá cao mối quan hệ truyền thống với Việt Nam”, mofahcm.gov.vn/mofa/nr040807104143/nr040807105001/ns080620085012 [06.02.2020]
- „Romania đánh giá cao sự đóng góp của cộng đồng lao động Việt Nam”, laodongthudo.vn/rumani-danh-gia-cao-dong-gop-cua-cong-dong-nguoi-lao-dong-viet-nam-88319.html [11.02.2020]
- „Romania ủng hộ Việt Nam Hiệp định thương mại tự do EU”, thanhnien.vn/the-gioi/romania-ung-ho-hiep-dinh-thuong-mai-tu-do-viet-nam-eu-1071622.html [06.02.2020]
- „România, în epoca celei mai mari crize de muncitori din istorie. Ce sunt dispuși să ofere angajatorii”, stirileprotv.ro/joburidesezon/romania-in-epoca-celei-mai-mari-crize-de-muncitori-din-istorie-ce-sunt-dispusi-sa-ofere-angajatorii.html [15.12.2019]
- „Tăng cường hữu nghị Việt Nam-Rumani”, giaoducthoidai.vn/thoi-su/nang-cao-moi-quan-he-huu-nghi-viet-nam-romania-3995946-b.html [22.02.2020]
- „Tăng cường tình hữu nghị truyền thống giữa Việt Nam và Rumani”, vnembassy-bucharest.mofa.gov.vn/vi-vn/News/EmbassyNews/Trang/N%C3%A2ng-t%E1%BA%A7m-quan-h%E1%BB%87-h%E1%BB%AFu-ngh%E1%BB%8B-truy%E1%BB%81n-th%E1%BB%91ng-Vi%E1%BB%87t-Nam-v%C3%A0-Romania-.aspx [19/23.12.2019]
- „Thành phố Timisoara, Rumani”, danang.gov.vn/gioi-thieu/chi-tiet?id=1585&_c=43 [18.12.2020]
- „Thị trưởng thành phố Timisoara thăm Đà Nẵng” , danang.gov.vn/chinh-quyen/chi-tiet?id=3866&_c=3,9,33 [18.02.2020]
- „Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc thăm tỉnh Prahova, Romania”, thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/thoi-su/2019-04-14/thu-tuong-nguyen-xuan-phuc-tham-tinh-prahova-romania-70142.aspx [18/29.02.2020]
- „Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc và Thủ tướng Romania đồng chủ trì họp báo”, hanoimoi.com.vn/tin-tuc/Doi-ngoai/932262/thu-tuong-nguyen-xuan-phuc-va-thu-tuong-romania-dong-chu-tri-hop-bao [08.02.2020]

- „Thủ tướng tham dự Diễn đàn doanh nghiệp Rumani-Việt Nam”, thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/thoi-su/2019-04-15/thu-tuong-du-dien-dan-doanh-nghiep-romania-viet-nam-70161.aspx [24.12.2020]
- „Thúc đẩy hợp tác kinh doanh Việt Nam-Romania”, dangcongsan.vn/kinh-te/day-manh-hop-tac-doanh-nghiep-viet-nam--rumani-393753.html [23.02.2020]
- „Thúc đẩy hợp tác toàn diện giữa Việt Nam và Romania”, mofahcm.gov.vn/vi/mofa/nr040807104143/nr040807105001/ns090622135207 [11.02.2020]
- „Toàn văn Tuyên bố chung Việt Nam-Rumani”, vov.vn/chinh-tri/toan-van-tuyen-bo-chung-viet-nam-rumani-529648.vov [12.07.2016]; v. ị doingoailaocai.vn/vi/bai-viet/5683 [18.02.2020]
- „Tổng quan về thị trường bán lẻ Việt Nam”, text.123doc.org/document/701560-tong-quan-ve-thi-truong-ban-le-viet-nam.htm [10.07.2019]
- „Trao đổi thương mại Việt Nam-Rumani 2016”, vietnamexport.com/trao-doi-thuong-mai-vietnam-rumani-2016/vn2527361.html [22.07.2019]
- „Triển vọng hợp tác khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo Việt Nam - Rumani”, most.gov.vn/vn/tin-tuc/16773/trien-vong-hop-tac-khoa-hoc--cong-nghe-va-doi-moi-sang-tao-viet-nam---rumani.aspx [11.02.2020]
- „Triển vọng xuất khẩu lao động châu Âu cho lao động Việt Nam”, lmk.vn/cuoc-song-lao-dong/news/trien-vong-xuat-khau-lao-dong-chau-au-cho-lao-dong-viet-nam.html [27.02.2020]
- „Tuyên bố chung giữa Thủ tướng Việt Nam và Thủ tướng Romania”, doingoailaocai.vn/vi/bai-viet/5761# [06.02.2020]
- „Tuyên bố chung Việt Nam-Rumani”, hanoimoi.com.vn/tin-tuc/Doi-ngoai/932333/tuyen-bo-chung-viet-nam---romania [08.02.2020]
- „Tuyên bố chung Việt Nam-Rumani”, nhandan.com.vn/chinhtri/item/39876502-tuyen-bo-chung-viet-nam-romania.html [13.12.2019]
- „Ủy ban nhân dân Bến Tre ký biên bản ghi nhớ hợp tác với đối tác Rumani”, thbt.vn/tin-tuc/tin-trong-tinh/ubnd-tinh-ben-tre-ky-ghi-nho-hop-tac-voi-doi-tac-rumani [18.02.2020]

- „Việt Nam - Romania ký kết hợp tác về lao động và an sinh xã hội”
molisa.gov.vn/Pages/tintuc/chitiet.aspx?tintucID=28539 [29.07/15.12.2019]
- „Việt Nam - Romania thúc đẩy hợp tác đầu tư”
vcci.com.vn/viet-nam-romani-day-manh-hop-tac-dau-tu [18.12.2019]
- „Việt Nam mong muốn hợp tác với Romania trong dầu khí”
mofahcm.gov.vn/mofa/nr040807104143/nr040807105001/ns080623085629
[06.02.2020]
- „Việt Nam sẵn sàng là cầu nối để Romania hợp tác với ASEAN”
tapchithongtindoingoi.vn/thoi-su-chinh-tri/viet-nam-san-sang-la-cau-noi-cho-romania-hop-tac-voi-asean-17152 [29.07.2019]
- „Việt Nam sẵn sàng trở thành cầu nối hợp tác giữa Romania và EU với ASEAN”,
baoquocte.vn/viet-nam-san-sang-la-cau-noi-hop-tac-giua-romania-va-eu-voi-asean-94171.html [13.02.2020]
- „Việt Nam thiếu các hiệp định hợp tác để vào Romania, cửa ngõ thị trường châu Âu”,
doanhnhaviet.news/y-kien/viet-nam-thieu-cac-hiep-dinh-hop-tac-de-vao-romania-cua-ngo-thi-truong-chau-au-3795.html [09.02.2020]
- „Việt Nam và Romania hợp tác trong lĩnh vực xây dựng pháp luật”,
baoquocte.vn/viet-nam-va-romania-hop-tac-trong-linh-vuc-xay-dung-phap-luat-37119.html [29.02.2020]
- „Việt Nam và Romania ký kết ghi nhớ về Hợp tác nông nghiệp, thú y, an toàn thực phẩm”,
nhachannuoi.vn/viet-nam-va-romania-ky-ket-ghi-nho-ve-hop-tac-nong-nghiep-thu-y-attp/ [08.02.2020]
- „Vietnam-Romania trade cooperation: There is much room for development”,
baoquocte.vn/hop-tac-thuong-mai-viet-nam-romania-con-nhieu-du-dia-phat-trien-80116.html [25.07.2019]
- „Xuất khẩu lao động Việt Nam 2019: những cánh cửa rộng mở”,
toquoc.vn/xuat-khau-lao-dong-viet-nam-2019-nhung-canh-cua-rong-mo-20190110132838484.htm [26.02.2020]